

Oranjetip op torenkruid (Lepidoptera: Pieridae)

W. KUIJKEN

KUIJKEN, W., 1987 *ANTHOCHARIS CARDAMINES* ON *ARABIS GLABRA* (LEPIDOPTERA: PIERIDAE). – *ENT. BER., AMST.* 47(11): 157-158.

Abstract: In a dune area near Zandvoort where *Alliaria petiolata* (Bieb.) Cavara & Grande and the normally very rare *Arabis glabra* (L.) Bernh. are equally common, eggs and larvae of *Anthocharis cardamines* (Linnaeus) were found exclusively on the latter plant species. In 1983, when the butterfly happened to be comparatively abundant, two, and even three eggs were frequently found on a single plant, instead of the usual one. In nearby localities where *A. glabra* does not occur the butterfly oviposits on *Alliaria*.

Keesomstraat 127, 2041 XE Zandvoort.

In het Noorderduingebied van Zandvoort is de oranjetip een vrij algemeen voorkomende vlinder die, afhankelijk van de weersomstandigheden, vliegt van 1 mei tot 15 juni. Reeds vele jaren observeer en kweek ik de vlinder.

Het viel me daarbij op dat de vlinder een voorkeur heeft om de eieren af te zetten op torenkruid, (*Arabis glabra* (L.) Bernh., in de oudere flora's *Turritis glabra*). Torenkruid is in Nederland als geheel een zeldzame plant, maar komt nabij Zandvoort algemeen voor op zowel kale, droge grasvlakten als op plaatsen die meer begroeid zijn met struweel.

In mei en juni 1983 observeerde ik de oranjetip gedurende de hoofdvliegtijd, die toen door het slechte voorjaar viel in de laatste week van mei, eerste week juni. Ik koos daarvoor een stuk duinterrein van 40 bij 40 meter, begroeid met verspreid staande meidoorn (*Crataegus* sp.), duindoorn *Hippophae rhamnoides* L.), kardinaalsmuts (*Euonymus europaeus* L.), vlier (*Sambucus nigra* L.), en een kruidenvegetatie van allerlei lage kruipende planten. In dit terrein staan look zonder look (*Alliaria petiolata* (Bieb.) Cavara & Grande) en het torenkruid, beide voedselplanten van de rups, in ongeveer gelijke aantallen. Hier onderzocht ik in de genoemde periode beide planten op de aanwezigheid van eieren van de oranjetip. Het was verrassend te constateren dat geen enkel ei gevon-

den werd op look zonder look, en dat uitsluitend op torenkruid eieren waren afgezet. Enkele kilometers verder landinwaarts, in Overveen, vliegt de vlinder namelijk op look zonder look. Het torenkruid komt daar niet voor.

In 1983 was de oranjetip erg algemeen. Het viel me op dat toen vaak twee, of zelfs drie, eieren op één plant werden afgezet. Normaal vind je slechts één ei per plant. Wellicht was de grote populatiedichtheid, en het masaal vliegen in een korte tijd hiervan mede de oorzaak.

Eén rups vindt voldoende voedsel in de hauwtjes van één plant, maar het is een groot vraagteken of er ook genoeg is voor twee, waarbij ik nog opmerk dat bij het opkweken van de rupsen vaak kannibalistisch gedrag optreedt. Meer dan één rups per plant lijkt me dan ook bepaald niet gunstig voor een ongestoorde ontwikkeling.

Om nog eens te illustreren hoe dicht de oranjetip-populatie was, zocht ik op een afstand van 500 m van het onderzoeksterrein, op een rijke vindplaats van het torenkruid naar eieren van de vlinder. Het kostte weinig moeite om binnen 20 minuten 50 eieren te vinden, en ook hier veelvuldig twee of drie eieren per plant.

In 1984 vloog er in het duingebied slechts een enkele oranjetip.

Aanvulling

In 1986 vloog de oranjetip weer zeer algemeen. Door het late voorjaar was het torenkruid erg laat en zoals bleek nog lang niet geschikt voor de oranjetip om eieren af te zetten. Dit gebeurt pas als het torenkruid genoeg is uitgegroeid; eerder heeft geen zin daar er dan geen voedsel zou zijn voor de jonge rups. In tegenstelling tot alle voorgaande jaren werden er nu wèl eieren aange troffen op look zonder look. Voor het eerst constateerde ik dat de vlinders, gedwongen door de situatie, een zeer sterke voorkeur

bleken te hebben voor ruige scheefkelk (*Arabis hirsuta* L.). Op bijna elke stengel (plantje) zaten één of meer eieren.

Uit deze waarnemingen gedurende enkele jaren blijkt een sterke voorkeur van de oranjetip voor torenkruid. Indien door klimatologische omstandigheden deze plant (nog) niet geschikt is voor eiafzetting dan treedt daarvoor ruige scheefkelk in de plaats, en dan pas look zonder look.

Geaccepteerd 9.iii.1987.